

Utrikesutskottets betänkande

1979/80: 9

med anledning av propositionen 1979/80: 26 om avtal rörande handeln mellan EFTA-länderna och Spanien, m. m.

Propositionen

Regeringen har i propositionen 1979/80: 26 föreslagit riksdagen att

1. godkänna avtalet mellan EFTA-länderna och Spanien med därtill hörande handlingar samt godkänna avtalet angående handeln med jordbruksprodukter mellan Sverige och Spanien enligt de till propositionen fogade bilagorna 1–4,
2. godkänna avtalet om tillämpning av avtalet mellan EFTA-länderna och Spanien i förhållande till Furstendömet Liechtenstein enligt den till propositionen fogade bilagan 5,
3. antaga inom handelsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i tullförordningen (1973: 979).

Allmänt

Frihandelssträvandena i Västeuropa har lett till uppkomsten av de europeiska gemenskaperna (EG). Vidare har den europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) bildats av Danmark, Norge, Portugal, Schweiz, Storbritannien, Sverige och Österrike. Senare har Finland associerats till EFTA och Island anslutits som medlem. Danmark och Storbritannien har lämnat organisationen och anslutit sig till EG.

År 1972 slöts separata frihandelsavtal mellan EFTA-länderna och EG. En stor europeisk marknad omfattande 16 länder bildades.

Riksdagen godkände Sveriges frihandelsavtal med EG i december 1972 på grundval av utrikesutskottets betänkande UU 1972: 20.

I propositionen redovisas bakgrunden till att Sverige och övriga EFTA-länder funnit det önskvärt att uppnå ett frihandelsavtal med Spanien.

Redan under 1960-talet började EG ingå handelsöverenskommelser med vissa medelhavsländer, och detta har under 1970-talet fortsatt inom ramen för EG:s s. k. medelhavspolitik. Numera har EG slutit mer eller mindre långtgående avtal om handel och tullar med praktiskt taget samtliga länder i denna region. Ett av dessa avtal var 1970 års frihandelsavtal med Spanien. Genom avtalet fick EG-länderna en förmånligare behandling än EFTA-länderna på den spanska marknaden. Med hänsyn till denna marknads betydelse blev det naturligt för EFTA-länderna att i Spanien söka uppnå handelsmässig likställighet med EG.

Förhandlingar härom inleddes år 1977. Enligt spansk mening borde handelsarrangemanget med EFTA-länderna följa avtalet från år 1970 mellan Spanien och EG i fråga om graden av tullavveckling samt varuomfatt-

ningen. Vidare ansåg Spanien att medgivanden från EFTA-länderna för handeln med jordbruksvaror erfordrades eftersom Spanien var starkt beroende av sin jordbruksexport och då koncessioner av EFTA-länderna enbart på industrivaruområdet inte vägrade upp motsvarande spanska medgivanden. Härigenom aktualiserades på jordbruksområdet en serie bilaterala avtal mellan EFTA-länderna och Spanien.

Från EFTA-ländernas sida hävdades att ett avtal måste fylla det allmänna tull- och handelsavtalets (GATT) föreskrifter om upprättande av ett frihandelsområde, dvs. att handelshindren för praktiskt taget all handel mellan de berörda länderna måste avskaffas. Enighet förelåg mellan parterna redan inledningsvis om att syftet med avtalet var att åstadkomma en fullständig handelsliberalisering. Spanien vidhöll dock att man i de konkreta åtagandena gentemot EFTA-länderna inte kunde gå utöver avtalet med EG eftersom man annars skulle diskriminera EG:s export till förmån för EFTA-länderna, heter det i propositionen.

Förhandlingarna har resulterat i ett *multilateralt frihandelsavtal mellan EFTA-länderna och Spanien*, undertecknat i Madrid den 26 juni 1979. Avtalet skall för att bli gällande för Sverige godkännas av riksdagen. Avtalets huvudtext i engelsk version och svensk översättning jämte bilagor har fogats till propositionen som bilaga 1. I anslutning till avtalet undertecknades även ett *bilateralt jordbruksavtal mellan Sverige och Spanien* (bilaga 2 till propositionen). Samtidigt undertecknades vissa överenskomna *tillämpnings- och tolkningsregler* beträffande frihandelsavtalet. Vidare har upprättats ett *gemensamt protokoll*. Reglerna och protokollet har fogats till propositionen som bilaga 3 och 4. Slutligen undertecknades samtidigt som frihandelsavtalet ett avtal om tillämpning av nämnda avtal i förhållande till *Furstendömet Liechtenstein*. Avtalet har fogats till propositionen som bilaga 5.

I juli 1977 lämnade Spanien in ansökan om medlemskap i EG, och realförhandlingar inleddes i september 1979. Blir Spanien medlem av EG kommer EFTA-ländernas handelsrelationer med Spanien att regleras av varje EFTA-lands frihandelsavtal med EG. Det multilaterala avtalet mellan EFTA-länderna och Spanien får då sägas upp med 6 månaders varsel och särskilda övergångsarrangemang förhandlas fram.

Frihandelsavtalet mellan EFTA-länderna och Spanien

Genom det multilaterala frihandelsavtalet skapas ett frihandelsområde bestående av Spanien och de sju EFTA-länderna, inom vilket på sikt alla handelshinder skall avskaffas för i stort sett all handel. Varor från EFTA-länderna erhåller genom avtalet praktiskt taget likställighet med varor från EG vid export till den spanska marknaden. Avtalet omfattar alla industrivaror inom 25–99 kap. i tulltaxan utom, på EFTA-ländernas sida, ett fåtal särskilt angivna produkter som är undantagna även i deras avtal med EG. Avtalet omfattar därutöver vissa livsmedelsindustriprodukter, olika för

olika EFTA-länder och Spanien, främst inom 17–22 kap. samt vissa spanska åtaganden rörande fisk och fiskprodukter inom 3, 5, 15, 16 och 23 kap. i tulltaxan.

Avtalets syfte är bl. a. att avskaffa alla tullar i handeln mellan EFTA-länderna och Spanien för de varor avtalet omfattar. Såsom en kompromiss föranledd av Spaniens önskan om parallellitet i förhållande till avtalet med EG regleras dock i avtalet endast vissa tullsänkningar i en första etapp fram till år 1982. Till skillnad från vad som gäller enligt EFTA-konventionen och EFTA-ländernas frihandelsavtal med EG föreskrivs i avtalet inte någon fast tidtabell för borttagandet av tullarna. Parterna skall emellertid årligen överväga vilka ytterligare tullsänkningar som kan göras och senast år 1982 företaga en genomgripande översyn. Då kan man också lättare överblicka läget i medlemskapsförhandlingarna mellan EG och Spanien.

En följd av parallelliteten med avtalet mellan Spanien och EG är att i denna första omgång ingen tullsänkning sker för s. k. CECA-varor (sådana kol- och vissa stålvaror som omfattas av den europeiska kol- och stålunionen inom EG:s ram). En annan följd är att Spanien i inledningsskedet inte sänker tullarna mot EFTA på sådana "känsliga" varor som Spanien t. v. har undantagit även från tullsänkning gentemot EG. Detta gäller bl. a. papper och papp, verktygsmaskiner och elektriska maskiner.

Totalt omfattas mellan 75 och 80 % av Sveriges export till Spanien av den första etappens tullsänkningar.

Den första tullsänkningen sker på ett s. k. begynnelsesdatum, 60 till 90 dagar efter avtalets ikraftträdande. Detta gäller såväl enligt huvudavtalet som enligt de bilaterala jordbruksavtalen.

Spaniens tullsänkningar utgör för huvuddelen av berörda industrivaror 25 % och för ett mindre antal produkter 60 %. När det gäller livsmedelsindustriprodukter, fisk och fiskprodukter sänker Spanien tullarna i stort sett på samma sätt som gentemot EG, dvs. med i allmänhet 25 %.

På EFTA-sidan är tullsänkningsåtagandena mera komplicerade eftersom hänsyn har fått tagas till de speciella tullsänkningstidtabeller som har gällt för olika EFTA-länder i förhållandet till EG. För Sveriges del innebär avtalet att tullarna i inledningsskedet sänks med 60 % för flertalet industrivaror. Tullsänkningen för vissa tekovaror begränsas till 30 % vid begynnelsesdatum följt av en ytterligare sänkning med 10 % den 1 januari 1982. För gummidäck, vissa läderarbeten och skor sänks tullen med 40 % i inledningsskedet utan att vidare avtrappning har överenskommit.

Syftet att åstadkomma fortsatt tullavveckling samt att upprätthålla fortsatt likabehandling med EG på den spanska marknaden har parterna säkerställt i en särskild tolkningsregel, det s. k. dynamiska elementet. Parterna är således överens om att Spanien skall bevilja EFTA-länderna samma ytterligare liberaliseringar av handeln med industrivaror som man i framtiden kommer att bevilja EG. EFTA-länderna å sin sida åtar sig att ge

Spanien samma tullsänkningar som EG kommer att medge Spanien, med hänsyn tagen till de särskilda arrangemang för känsliga varor som avtalet upptar.

I vilken utsträckning detta dynamiska element kommer att praktiskt tillämpas blir framför allt beroende av utvecklingen av Spaniens medlemskapsförhandlingar med EG. Om dessa skulle dra ut på tiden eller om av andra skäl en utvidgning av 1970 års avtal blir aktuell kommer tillämpningen av det dynamiska elementet att aktualiseras.

I en särskild bilaga till avtalet har angivits vilka ursprungsregler som skall gälla för att en vara skall komma i åtnjutande av tullförmånerna enligt avtalet.

I övrigt innehåller avtalet, i stort sett efter samma mönster som EFTA-ländernas frihandelsavtal med EG, bestämmelser om löpande betalningar, allmänna undantag, undantag i säkerhetssyfte, konkurrensregler, dumping samt skyddsåtgärder vid svårigheter inom vissa sektorer och regioner eller vid betalningsbalanssvårigheter.

Frihandelsavtalets tillämpning och ikraftträdande

För att administrera och övervaka tillämpningen av avtalet upprättas en blandad kommitté bestående av en representant för varje avtalsslutande land. Den blandade kommittén kan besluta om ändringar av avtalets bilagor och listor. Beslutet måste dock vara enhälligt.

Avtalet kan träda i kraft under december 1979, förutsatt att samtliga EFTA-länder och Spanien då har ratificerat det. De första tullsänkningarna sker i så fall den 1 mars 1980. Skulle emellertid så ej bli fallet kan, under förutsättning att Spanien har deponerat sitt ratifikationsinstrument, representanter för de avtalsslutande parter, som också har ratificerat avtalet, från och med januari 1980 besluta att avtalet skall träda i kraft i förhållandet mellan dessa parter och Spanien. I sådant fall uppskjuts i motsvarande mån tullsänkningarna.

Jordbruksavtalet mellan Sverige och Spanien

De bilaterala jordbruksförhandlingarna har resulterat i separata jordbruksavtal mellan Spanien samt EFTA-länderna Sverige, Finland, Schweiz och Österrike. Varuomfattningen liksom även tullsänkningarna varierar i de fyra avtalen. Sverige har erbjudit Spanien tullsänkningar för vissa av de produkter för vilka sådana tidigare har beviljats EG. De svenska tullsänkningarna till förmån för Spanien är i paritet med dem som gäller gentemot EG i fråga om vin, vindruvor, persikor och rosor. Vidare ges tullsänkningar för fruktkonserver, kapris och oliver. Dessa är samtliga viktiga varor i den spanska exporten till Sverige. Propositionen uppmärksammar att, eftersom avtalet färdigförhandlades redan i december 1978, koncessionerna avviker i någon mån från de tullar som anges i riksdagens senare beslut rörande tullarna på trädgårdsområdet (prop. 1978/79: 136.

SKU 47, rskr 400, prop. 1978/79: 208, JoU 36, rskr 417, JoU 40, rskr 440). Sverige har från spansk sida erbjudits samma medgivanden som Spanien tidigare på olika sätt givit EG. De erbjudna spanska tulllättnaderna berör dock i mycket liten utsträckning aktuell svensk jordbruksvaruexport till Spanien. Under förhandlingarna har därför från svensk sida eftersträvat spanska koncessioner på jordbruksvaruområdet i annan form. Dessa svenska strävanden har resulterat i att Spanien, i en särskild skriftväxling i anslutning till avtalet, gjort vissa åtaganden till förmån för Sverige vad gäller spansk import av smör och fläsk.

Avtalet är beträffande ursprungsregler, giltighetstid och ikraftträdande m. m. kopplat till det multilaterala frihandelsavtalets regler och ingår sålunda som en del av det totala förhandlingskomplexet.

Genomförandet av avtalen

Det multilaterala frihandelsavtalet liksom jordbruksavtalet förutsätter i likhet med åtagandena inom EFTA och Sveriges avtal med EG bl. a. att tullmyndigheterna kan medge tullnedsättning eller tullfrihet vid import av varor som är berättigade därtill. Vidare kan framdeles förbud komma att gälla mot tullrestitution. Bestämmelser om avvikelser från tulltaxan (1977: 975) och tullförordningen (1973: 979) behöver därför utfärdas efter bemyndigande av riksdagen. Bemyndigandet bör tas in i 4 § tullförordningen och avse rätt för regeringen att förordna om nämnda avvikelser med anledning av avtalet mellan EFTA-länderna och Spanien. Ett sådant bemyndigande får också inrymma befogenhet att förordna om avvikelser även till följd av det till frihandelsavtalet kopplade jordbruksavtalet. Liknande förhållande föreligger redan f. n. beträffande 4 § tullförordningen, bl. a. i fråga om svenska åtaganden vid sidan av Sveriges avtal med EG (prop. 1972: 135 och 143).

Det ankommer på regeringen att fatta beslut om upphävande av nu gällande restriktioner för importen av gummistövlar från Spanien. I fråga om det straffansvar som skall finnas enligt avtalet avser regeringen återkomma i annat sammanhang. De övriga regler som avtalen innehåller innebär inte åtaganden utöver vad som gäller enligt EFTA-konventionen och Sveriges avtal med EG. Särskilda lagstiftningsåtgärder krävs därför inte (jfr prop. 1972: 135).

Eftersom de båda avtalen inte träder i kraft på viss i förväg bestämd dag bör det ankomma på regeringen att bestämma dagen för ikraftträdandet av ändringen i tullförordningen.

Det bör vidare ankomma på regeringen att godkänna de ändringar av de nu träffade överenskommelserna som kan behöva vidtas och som inte är av sådan beskaffenhet att frågan bör underställas riksdagen, heter det slutligen i propositionen.

Utskottet

Utskottet har ingen erinran mot propositionens förslag och hemställer att riksdagen

1. godkänner avtalet mellan EFTA-länderna och Spanien med därtill hörande handlingar samt godkänner avtalet angående handeln med jordbruksprodukter mellan Sverige och Spanien enligt de till propositionen fogade bilagorna 1–4.
2. godkänner avtalet om tillämpningen av avtalet mellan EFTA-länderna och Spanien i förhållande till Furstendömet Liechtenstein enligt den till propositionen fogade bilagan 5.
3. antar inom handelsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i tullförordningen (1973: 979).

Stockholm den 29 november 1979

På utrikesutskottets vägnar

ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Allan Hernelius (m), Gertrud Sigurdsen (s), Anders Ljunggren (c), Sture Palm (s), Olle Göransson (s), Ingrid Sundberg (m), Mats Hellström (s), Per-Olof Strindberg (m), Jan Bergqvist (s), Sture Korpås (c), Carl Lidbom (s), Björn Molin (fp), Axel Andersson (s) och Paul Grabö (c).